

Nederlandsch Tijdschrift voor Postzegelkunde.

Orgaan der: NEDERLANDSCHE VEREENIGING VAN POSTZEGELVERZAMELAARS.

GEREDIGEERD DOOR

J. B. ROBERT, Balistraat 57, 's GRAVENHAGE.

Februari 1910. - Jaargang XXVII: 304; Nieuwe Reeks: 180 - No. 2.

KLEUREN.

(Vervolg van blz. 3.)

Karmoosijn wordt ook „vuur-“ of „bloedrood“ genaamd; „robijn“ „bleek“- of „violetrood“; „magenta“ „donker-“, „vuur“- of „wijnrood“; „zalmkleur“ gebruikt men voor „bloedroode“, „hoogroode“ en dergelijke tinten: alles geheel ten onrechte. Hetzelfde vindt men bij „turkooisblauw“ of dergelijke „groenblauwe“ tinten, die echter zeer veel kunnen afwijken en waarvoor het voorvoegsel „turkoois“ of van andere namen van steenen, vruchten, bladen, enz. niet meer deugt. Zoo worden „erwtgroen“, „saliegroen“, „vloekleur“, „chocoladebruin“ en alle met dergelijke voorvoegsels nader omschreven tinten verkeerd begrepen en verkeerd gebruikt. De Dames in het bijzonder zouden, door hun voortdurend bezichtigen van allerlei in talloze tinten voorhandene stoffen en zijden artikelen, buitengewoon geoefend in kleurtinten moeten zijn. *Puce en Prune, Fraise en Framboise, Chamois en Bistre*, hoort men van hare lippen vloeien bij het doorzien van stalenboeken, en men zou waarlijk denken, zij deskundigen in nuances waren. Dit is zoo niet! Al naar de prijs van zijde of stof is variëert de kleur, want... de „prijs“, d. w. z. de „kwaliteit“ der kleur, geeft de tinten zuiver of minder zuiver: de tinten gelijken wel iets op elkander, doch zijn *niet* dezelfde. Men bemerkt dus hoe uiterst moeilijk het wordt kleurtinten te „bepalen“. Men hoort „karmijn“ noemen, wat even ver ervan verwijderd is als „karmoosijn“ van „zalmkleur“. Men *ziet* het verschil niet, of *kent* de tint niet! Nu zegt Heer Paul Ohrt wel, dat de schuld aan de „kleurkaarten“ ligt, en betoogt deze geachte ijveraar voor onze belangen wel dat de fout, die ook Warhurst-kleurenwoordenboek aankleeft, ligt in het gebruik van kleuren, *niet* geschikt voor philatelisten, doch zijne eigene kunstvol uitgevoerde, met zoo veel kosten vervaardigde kleurentafelen, zijn evenmin voor de verzamelaars in het algemeen bruikbaar. Hij meent dat de kleurenkaarten bestemd voor kunstenaars, decorateurs en boekdrukkers, moeten worden gebezigd. „*The Prang Standard of Color*“ door

Kast & Ehinger, Stuttgart, in Juni 1899 uitgegeven, wordt als voorbeeld aangehaald. Doch de geachte schrijver vergeet, dat kleuren die Senf en Warhurst lieten afdrucken, „echte“ boekdrukkerskleuren waren, en dat de kaart der Amerikaansche Vereeniging, „echte“ kunstenaarskleuren weergeeft, dus dat dáárin niet de fout ligt, hetgeen, zooals gezegd, zijne eigene uitgave bewijst. Neen! de oorzaak ligt in meerdere factoren. 1^e Kwaliteit; 2^e Vermenging; 3^e Oplossing; 4^e Verdunningsmiddel. Een voorbeeld door iedereen in 'n oogwenk te zien.

Neem een stukje niet-oorspronkelijk indigoblauw, maakt 't fijn, gooi er wat warm water op ter oplossing.

Neem een dergelijk stukje, maakt 't fijn, gooi er wat warm water op en voeg er een korrel zuringzout bij.

Neem een ander dergelijk stukje, maakt 't fijn, los 't op in verdund zwavelzuur, en... zie de uitkomsten!

Zoodra U dit met eigen handen gedaan, met eigen oog-bezien hebt, al kent U niet de oorzaak, tòch weet U dan, dat afwijkingen afhankelijk zijn van de gebruikte artikelen en van den persoon, die volgens een zekeren methode iets verricht. Bijgevolg *kunnen kleurkaarten, volgens de regelen der kunst samengesteld, nooit dienen voor het corps verzamelaars in zijne vele schakeeringen.*

Wat dan wèl kan dienen? Ziet, vóór meer dan twintig jaren werd de weg door ons aangegeven, doch op een anderen dan den hieronder volgenden grond, door den Heer Ohrt gekozen. Hij zegt: Nemen alle Redacteuren en Catalogusbewerkers mijne „Germania-Farbtafeln“ tot grondslag, dan is éénheid verkregen, de kleur bepaald! Men heeft dan slechts te schrijven, bv.: „2 cent, vermiljoen, Germ. 3,43“, (dit beteekent: Germania-Kleurentafel 3, nuance 43,) om te weten *welke* tint bedoeld wordt.

Wel is de aangewezen weg juist, maar... de grond deugt niet. Zouden alle handelaars de gezegde kleuren tafelen bezitten, zij allen kleurtinten zeer goed kunnen onderscheiden, dan zouden zij evenmin als de verzamelaars onderling met de aanduiding overeenstemmen. En toch zijn deze Ohrt'sche tafelen keurig en hebben in

honderden gevallen voorzien, zoo de „drukker” niet een beetje afwijkt in kwaliteit, menging, enz.

De beste oplossing geeft het voorwerp dat wij verzamelen. In dat voorwerp, op dat voorwerp zelf vinden wij de „technische” uitvoering, de gebruikte species, enz. Waarom, waarom zoo ver gezocht, oh! zoo ver. Waartoe boeken, die enorm veel zouden kosten en toch, door hunne omvangrijkheid, voor minstens 99% van de onzen niet bruikbaar zouden zijn, uit te denken, waar de weg voor allen open ligt! Die weg is Uw eigen verzameling, en zoo U niet alles verzamelt dan ligt 't veld open om, zonder uitgaven van beteekenis, een kleurentafel samentestellen met verschillende zegels. Benamingen, zelfs al zouden allen *kunnen* overeenstemmen, zijn immer „vaag”. Boven vindt U de bewijzen, die door elk Uwer met honderden kunnen vermeerderd worden. Indien zegels veel in waarde verschillen, is niemand zeker, zoolang hij niet beslist weet, dat *zijn* nuance de waardevolle is, Indien men met zekerheid de tinten kan „vergelijken”, ze, als het ware, kan „gevoelen”, of, evenals de tanden, kan „meten”, dan zal men met liefde een veel *fraaiere* weg volgen dan die der tandjes alleen, nl. die der „kleurtinten”, die der „ware” tinten. Die weg is gemakkelijk aanteleggen en te evenen; zal U met veel aangename gezichten verblijden, en zal de kennis, voor hen die „studieren”, *meer* te stade komen, dan de subjectieve sfeer van tanding en plaat- of type-verschil, waarin zoo velen zweven op... veronderstelling, zonder eenig begrip van wat een drucker, de uitvoerder van het werk, in zijn eigen, in zijn financieel belang doet. En toch zijn zonder dat begrip, zonder die kennis, de meeste Uwer theoriën, philatelische Doctoren! zuivere fantasiën. Het een moet het andere bevestigen, en dit doen de „w a r e” kleurtinten méér dan de tandingen.

Hoe zou moeten worden gehandeld? Feitelijk moet een ieder dit zelf naar goeddunken regelen, daar hij in zijn gewone verzameling de zegels kan gerangschikt houden, naar eigen smaak of naar dien van een ander, en een afzonderlijk register van de zich daarin bevindende kleurtinten houden, of wel, hij kan een „bijverzameling” naar hoofd- en hulptinten aanleggen. In beide gevallen moeten de zegels zooveel mogelijk ongebruikt en frisch zijn, aangezien alles wat direct op de kleur inwerkt, de tint in eigen oog sterk wijzigt en zij in werkelijkheid reeds al te dikwerf is gewijzigd. Gebruikte zegels zijn niet dienstig!

De Heer A. Montader heeft getracht het plan uitte werken en hij is daarin betrekkelijk goed geslaagd. Hij vangt aan met een kort uittreksel uit een van de beste, zoo niet het allerbeste werk dat op kleurengebied geschreven werd, en waarop ook het bovengenoemde te Stuttgart uitgegeven werk en voorafgaande werken gebaseerd werden: het is dat van Chevreul, die vóór tachtig jaren aan de wereld de synthesis der nuancen leerde kennen. Hierin door te dringen overschrijdt den gestelden grens; wat reeds gegeven werd is voldoende voor ons doel, waarom wordt overgegaan tot onze „kleurentafel”, die moet dienen tot maatstaf van de kleuren en tinten, zonder inbegrip van alle tusschen-

tinten. Neemt men 100 groene zegels, *niet* uit dezelfde drukkerij, dan vindt men honderd tintafwijkingen in groen, waarvan slechts een deel „werkelijke” tinten kunnen heeten: $\frac{1}{10}$ deel zwart of wit te veel of te weinig bij de hoofdkleur levert een „zichtbare” afwijking, die lastig te benamen is. Ziehier Uw kaart:

I. BLAUW.

Normaal blauw: *Bulgarije*, 25 stot. van 1901.
Helder Id. : *Griekenland*, 1 dr. » 1896.

Groep I. Blauwe met violetten toon.

A. Ultramarijn. (Talrijke afwijkingen.)
Ultramarijn : *Soedan*, 2 piastres van 1898.
Bleek » : *Beieren*, 7 Kreuzer » 1870.
Helder » : *Salomo Eil.*, $\frac{1}{2}$ penny, 1^e uitg.

Hieronder kunnen als overgangen van de normaal tot de bijkleur, worden gerangschikt:

België, 25 c. van 1893; — *Egypte*, 1 piastre, van 15 Dec. 1884, de andere loopt te veel in het hemelsblauw; — *Haiti*, port 5 c., van 1906; — *Venezuela*, dienst 25 c. van 1904/8.

Als overgangen van het ultramarijn tot het indigo zijn te beschouwen, o. m.: *Honduras*, 20 c. van 1907 (plaatdruk); — *Nederland*, portzegels van 1894/1906; er zijn daaronder echter oplagen, die te veel zwart toonen; alle zijn in marineblauw met wat rood en zwart, zoodat het bijna indigo is.

Het zuivere ultramarijn wordt nooit gebruikt voor zegels: feitelijk bestaat de ware tint niet onder de zegels. Het „werkelijke” ultramarijn is fijngewreven lazuursteen. Het is volstrekt onveranderlijk; de jaren hebben geen invloed op de „echte” tint, wordt verzekerd. „L'enfant bleu” van Carolus Dorsan is met lazuursteen geschilderd. De steen is zeer moeilijk vindbaar en wordt in het zand van enkele rivieroevers aangetroffen. De prijs varieert tusschen f 500.— en f 2000.— per kilogram, zoodat men nu zeker wel begrijpt, waarom zegels in „echt ultramarijn” gedrukt, niet bestaan.

B. Indigo.

Indigo: *Beide Siciliën*, 10 grana, van 1859.
Oostenrijk, 1 gulden, van 1890

Meer of minder donker kunnen nog als indigo worden aangemerkt: *Brunswijk*, 2 Silberg., van 1853; — *Engeland*, 2 d., van 1840; — *Pruissen*, 2 Silberg., van 1850/56; *St. Lucia* (4 d.), van 1860.

Het natuurlijke indigo wordt door de lucht niet veranderd en is onoplosbaar in water. Komt men met de tong op het met natuurlijk indigo bedrukte papier dan zwellen min of meer de tepelvormige verhevenheden op de tong op. Van de in den catalogus met „indigo” aangeduide zegels, is er bijna niet één „werkelijk” „indigo”. — De op zoogenaamd „indigo” papier gedrukte I c. van Frankrijk, bestaat niet: voor de kleurtint deser zeldzame variëteit is nooit een greintje indigo gebruikt. Hoevelen daardoor reeds zijn bedrogen, of willens en wetens zijn opgelicht, is bezwaarlijk te berekenen.

Als overgangstinten van „ultramarijn” op „blauw-violet” komen het eerst in aanmerking de met *bleek-rood* gemengde:

Portugal, 50 reis, van 1898/1905, of diezelfde voor de Provinciën.

Duitsche Koloniën, 20 Pfennig, scheepstype.

Als tusschentint van „indigo” en „violetkleurig blauw” neme men:

Uruguay, 5 centesimos, van 1904 (koe).

C. Violetblauw.

Het aantal tinten is zeer talrijk, al naar mate van de hoeveelheid rood bij het blauw gevoegd en van de soort blauw die men bezigt. Daarbij komt nog het violetblauw, verkregen uit plantaardige stoffen en uit aniline-extracten. Deze laatste leveren zeer onvaste tinten en de kleur vermindert onmiddellijk bij blootstelling aan het zonlicht om spoedig geheel te verdwijnen.

(Hierbij worden zij die zegels tentoonstellen, in het bijzonder degenen die ze voor vensterramen hangen of

liggen, en allen die bij fraai weder in de buitenlucht met hunne zegels bezig zijn en ze, zooals menigmaal gezien, ze onbedekt en onbeschermd laten liggen, geweten op het nadeel dat aan hunne zegels, met aniline-extracten gedrukt, door het licht wordt toegebracht. „Indigo” en „ultramarijn” zijn ongevoelig, zoodat die gedrukt met ijzerhoudende inktien.)

De werkelijke „violetblauwe” zijn het: vlasblauw, het campêche-blauw, het Licht-blauw (dat van het licht), het Parijsch-blauw.

Helder Violetblauw: *Bolivia*, 5 centavos, van 1887.

Licht-blauw: *Turkije*, 1 piastre, > 1908.

Parijs blauw: *Venezuela*, 10 centavos > 1905.

Vlasblauw: *Turkije*, 2 piastres, > 1867.

(Hemelsblauw.)

Hierbij kunnen worden gevoegd twee zegels, die de blauwe aan de violette schakelen, door te scherp violette tinten, nl.

Hawaï, 2 cents, van 1891, en

Japan, 2 sen, > 1879, Nov.

(Wordt vervolgd.)

's Gravenhage.

HOOFDREDACTEUR.

NIEUWE UITGIFTEN, AFWIJKINGEN, ONTDEKKINGEN, BIJZONDERHEDEN.

A. — NEDERLAND EN KOLONIËN.

DOOR

J. B. ROBERT en E. BOHLMEIJER.

NEDERLAND. Het 10 GULDEN-zegel. — Het spijt mij wel niet erg, maar toch spijt het mij, dat „betrouwbare” personen ons niet voorlichten en zelfs liever meer port uitgeven om „buitenlandsche” bladen te doen „schitteren” met „hun” nieuws, dan om ons blad 'n sprankje van „hun” licht te gunnen, waarmede zij „hunne” medebroederen zoo gelukkig zouden maken.

Een van die uitverkorene „alwetenden” heeft aan *Postage Stamps* het eerst het bericht gezonden, dat het „10 gulden-zegel” van *oranje* was veranderd in „hoogrose”, welk bericht door dit blad in zijn nummer van 15 Januari 1910 kon worden afgedrukt, en door de Engelsche pers verspreid, vóór dat wij iets ervan afwisten. Vooral voor deze waarde was het van belang, want... nu ja! in den boezem van elken verzamelaar, de enkele dweepende uitgezonderd, sluimert toch een beetje de... speculant. Dit zegel zou niet meer te bekomen zijn voor *f* 7.—, want de bezitters zouden dadelijk den prijs minstens op *f* 10.— brengen.

Toch ben ik doodonschuldig. Ik heb al wat moeten lezen en schrijven naar aanleiding van dat bericht. Verschillende handelaren enz. vroegen mij ernaar: men wenschte nog „ongebruikt” en „afgestempeld” in te slaan. Had die berichtgever nu mij eerst ingelicht...

Waarom hij het niet deed? Omdat het een „logen” is. Wie dien heeft uitbroeid? Met welk doel men dien

heeft ingezonden? Wie die „edele” correspondent van *Postage St.* is? Of hij een van die „razende” ruilliefhebbers is, die gaarne wat wil profiteeren, of wel een „grappenmaker”? Of hij een „half simpele” is, die, door de „zoetheid” des winters misleid, dacht dat we „April” naderden en dit aan z'n hoofd bemerkte, dan wel een „goedgelovige”, die een cliché-afdruk in kleur voor een „echt” zegel hield? Of het een „truc” is om spoedig wat af te zetten, om „geld te maken”? Hoewel de „hoeveelheid” in het bezit van één persoon niet zoo buitengewoon groot kan wezen, zou dit laatste zeer goed mogelijk zijn, zoo mij daaraan niet deed twijfelen het „kleine kanaal”, waarin de „zwarte bom”, voor hoofdkanalen bestemd, werd neêrgelaten. — Een „kleurvervalsing” kan het nooit zijn: „oranje” is niet in „hoogrose” om te zetten, welk chemisch middel men ook aanwende! Dat ervan „verkocht” zijn? Welk dwaallichtje heeft dit verzonnen?

Hoe het zij: **er is geen woord van dat gerucht aan.** De officieele autoriteiten hebben evenmin over eenige verandering in een van onze postwaarden gesproken als eraan gedacht, en denken vooreerst volstrekt niet aan eenige wijziging. Het eenige dat is veranderd is... de „gom”, en ook de „papiersoort” voor de enveloppen. Deze zijn beide zeer, zeer veel verbeterd. De „gom”, dit zal een ieder die zegels gebruikt wel hebben bemerkt, velen zeker met erkentelijkheid,